

Maculinea teleius (Bergsträsser, 1779)

Modraszek telejus

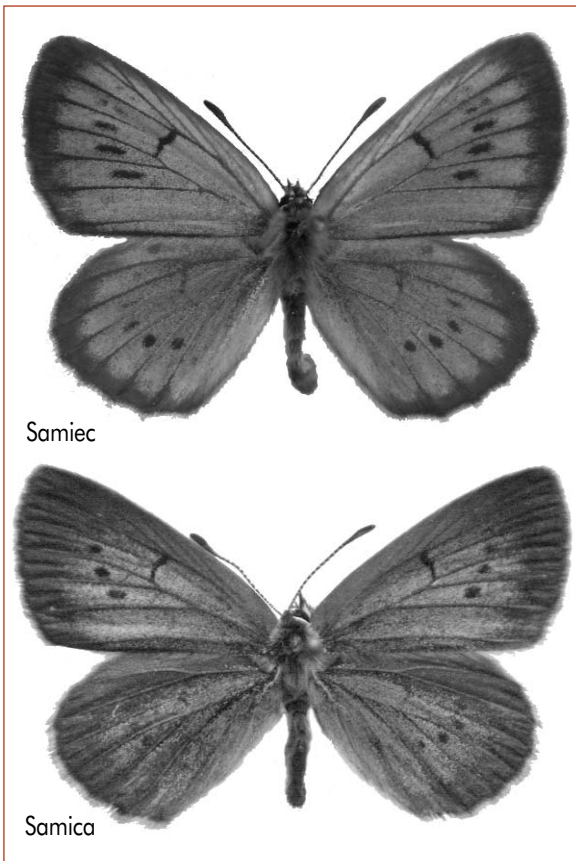
stawonogi, owady, motyle, modraszkiowate

Opis gatunku

Rozpiętość skrzydeł 34–38 mm. Widoczny jest wyraźny dymorfizm płciowy. Wierzch skrzydeł samca błękitny, z szeroką ciemną obwódką. Na skrzydłach występuje rząd stosunkowo niewielkich czarnych kropek. W połowie długości przedniego skrzydła dodatkowa kropka lub krótka poprzeczna kreska. Wierzch skrzydeł samicy silnie przyciemniony, błękitne tło widoczne w nasadowej części skrzydła. Spód skrzydeł obu płci szarobrunatny, z dwoma rzędami czarnych kropek w jasnych obwódkach (Buszko & Mastowski, 1993).

Możliwość pomylenia z innymi gatunkami

Samce modraszka telejusa można pomylić z samcami modraszka ariona – *Maculinea arion* (L.) – które mają tło spodu skrzydeł jasnoszare z błękitnym nalotem, a czarne kropki na przednim

skrzydle znacznie większe, a także oraz, samcami modraszka nausitousa – *Maculinea nausithous* (Bgstr.), które z kolei mają tło wierzchu skrzydeł granatowoniebieskie, a na spodzie skrzydeł tylko pojedynczy rząd czarnych, w jasnych obwódkach.

Cechy biologiczne

Rozmnażanie

Gatunek posiada jedno pokolenie w ciągu sezonu, Motyle pojawiają się w lipcu i sierpniu, na ogół nieco wcześniej niż występujący w podobnych środowiskach modraszki nausitous. Gąsienice żyją początkowo w kwiatach kwiściaga lekarskiego (*Sanguisorba officinalis* L.), potem schodzą na ziemię, gdzie są znajdowane i adoptowane przez mrówki z rodzaju *Myrmica* Latr., najczęściej *M. scabrinodis* Nyl., rzadziej *M. rubra* L. i *M. gallieni* Bond. (Figurny & Tomaszewicz, 1997; Stankiewicz & Sielezniew, 2002). Następnie przenoszone są do mrowiska, gdzie odbywają dalszy rozwój, żywiąc się larwami swoich gospodarzy. Przepoczwarczenie odbywa się w mrowisku, które motyl opuszcza na tychmiast po wyjściu z poczwarki mrowisko.

Aktywność

Motyl prowadzi dzienny tryb życia. Ma stosunkowo wąskie spektrum odwiedzanych gatunków kwiatów, należą tu głównie wyka ptasia (*Vicia cracca* L.), sierpik barwierski (*Serratula tinctoria* L.) i krwiściąg lekarski (*Sanguisorba officinalis* L.).

Cechy ekologiczne

Gatunek związany jest z wilgotnymi łąkami, torfowiskami niskimi oraz torfowiskami węglanowymi [6410, 6510]. Środowiska te najczęściej są ekstensywnie użytkowane i rozmieszczone mozaikowo wśród zarośli i bardziej suchych środowisk łąkowych i pastwisk. Na pogórzach gatunek ten może występować także na zboczach, gdzie powstają lokalne wysięki wody. We wszystkich przypadkach występowanie gatunku jest uzależnione od obecności rośliny pokarmowej i odpowiedniego gatunku mrówki.

Rozmieszczenie geograficzne

Gatunek o zasięgu transpalearktycznym obejmującym obszary umiarkowane Palearktyki od Francji po Japonię. W Polsce występuje na wielu stanowiskach (w 150 kwadratach siatki UTM o boku 10 km) w południowej części kraju. Największe skupienie stanowisk zanotowano na Lubelszczyźnie oraz Górnym i Dolnym Śląsku (Buszko, 1997). Na izolowanych stanowiskach spotykany po Warszawie. Przez Polskę przebiega północna granica zasięgu gatunku

Status gatunku

Kategoria zagrożenia na Polskiej Czerwonej Liście: LC
Status prawny: w Polsce podlega ścisłej ochronie

Znajduje się na czerwonej liście IUCN
Wymieniony w II załączniku Konwencji Berneńskiej
Wymieniony w II i IV załączniku Dyrektywy Habitatowej

Występowanie gatunku na obszarach chronionych

Niektóre populacje gatunku znajdują się na terenie parków narodowych (Poleski Park Narodowy, Kampinoski Park Narodowy) oraz szeregu parków krajobrazowych i rezerwatów przyrody.

Rozwój i stan populacji, potencjalne zagrożenia

Rozwój i stan populacji

Sytuacja populacji tego gatunku w Polsce na razie jest stabilna i zdecydowanie lepsza niż w wielu krajach zachodniej Europy. Wynika to z ekstensywnego użytkowania podmokłych łąk, co utrzymuje środowiska występowania motyla na niskich etapach sukcesji roślinnej. Należy jednak liczyć się z tym, że wprowadzenie innego modelu rolnictwa w Polsce spowoduje szybką degradację środowisk występowania gatunku, a tym samym jego wymieranie.

Potencjalne zagrożenia

Zagrożeniem dla gatunku jest zarówno intensyfikacja użytkowania wilgotnych łąk poprzez wcześniejsze i częstsze ich koszenie, jak i sukcesja, która prowadzi do zarastania łąk, a tym samym do wyeliminowania rośliny pokarmowej i mrówek, co jest równoznaczne ze zniknięciem motyla (Dąbrowski & Krzywicki, 1982).

Propozycje działań ochronnych

Propozycje względem siedliska gatunku

Należy zadbać o utrzymanie środowisk na odpowiednim etapie sukcesji, umożliwiającym rozwój rośliny pokarmo-

wej gąsienic oraz obecność właściwych gatunków mrówek. W tym celu należy ograniczyć koszenie łąk do jednego razu w roku, najlepiej pod koniec lipca, oraz usuwać nadmiernie rozrastające się krzewy.

Propozycje względem gatunku

Sytuacja gatunku nie wymaga na obecnym etapie zastosowania specjalnych działań ochronnych.

Propozycje względem populacji

Poza prowadzeniem badań wymienionych w akapicie poniżej nie są obecnie potrzebne działania ochronne na rzecz pojedynczych populacji gatunku.

Doświadczenia i kierunki badań

Obecnie prowadzone są badania nad biologią i genetyką modraszka telejusa, zwłaszcza pod kątem jego relacji z mrówkami. Szczegółowe poznanie tych zależności pozwoli na lepsze prognozowanie szansy przeżycia gatunku w mniej dogodnych środowiskach. Wskazane jest także rozpoznanie obecnych zasobów rośliny pokarmowej gąsienic oraz zasięgów gatunków mrówek będących gospodarzami. Można także próbować introdukcji gatunku w odpowiednich dla niego środowiskach naturalnych lub stworzonych sztucznie (Klasa & Woyciechowski, 1991; Wynhoff, 1998).

Bibliografia

- BUSZKO J. 1997. Atlas rozmieszczenia motyli dziennych w Polsce, 1986-1995. Turpress, Toruń, 170 s.
- BUSZKO J., MASTOWSKI J. 1993. Atlas motyli Polski. Cz. I. Motyle dzienne (*Rhopalocera*). Grupa IMAGE, Warszawa, 269 s.
- DĄBROWSKI J., KRZYWICKI M. 1982. Ginące i zagrożone gatunki motyli (*Lepidoptera*) w faunie Polski. Część I. Nadrodziny *Papilionoidea*, *Hesperioidea*, *Zygaenoidea*. *Studia Naturae*, Seria B, Nr 31: 1-171.
- FIGURNY E., TOMASZEWICZ S. 1997. Parasitism of *Maculinea teleius* and *M. nausithous* (*Lepidoptera: Lycaenidae*) in *Myrmica scabrinodis* and *M. rubra* nests. Współczesne kierunki w ekologii – ekologia behawioralna [T. I. L. Puszkarski red.], Wyd. UMCS, Lublin, s. 179-184.
- KLASA A., WOJCIECHOWSKI M. 1991. Introdukcja ginących motyli z rodzaju *Maculinea* (*Lepidoptera, Lycaenidae*) w Ojcowskim Parku Narodowym. *Chrońmy Przyr. Ojcz.*, 3: 31-37.
- STANKIEWICZ A., SIELEZNIEW M. 2002. Host specificity of *Maculinea teleius* Bgstr. and *M. nausithous* Bgstr. (*Lepidoptera: Lycaenidae*). The new insight, *Ann Zool.*, 53: 403-409.
- WYNHOFF I. 1998. Lessons from the reintroduction of *Maculinea teleius* and *M. nausithous* in The Netherlands. *Journal of Insect Conservation*, 2: 47-57.

Jarosław Buszko